

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Gabriela Jůzová

Interpretace románu Anthonyho Doerra Jsou světla, která nevidíme

Olomouc 2018

vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených literárních a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne 10. dubna 2018

.....

podpis

Děkuji panu doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za jeho přívětivý přístup, ochotu a poskytování cenných rad při odborném vedení této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1 Anthony Doerr	6
1.1 Životopis	6
1.2 Literární tvorba	6
1.2.1 Čtyři roční období v Římě: O dvojčatech, nespavosti a největším pohřbu v dějinách světa	7
1.2.2 O dívce Grace	7
1.2.3 Zeď vzpomínek	8
1.2.4 Sběratel mušlí	9
1.3 Cesta k literatuře	11
1.4 Tvorba románu Jsou světla, která nevidíme	12
1.5 Reakce literární kritiky na tvorbu Anthonyho Doerra	14
2 Jsou světla, která nevidíme	17
2.1 Děj	18
2.2 Kompozice	21
2.3 Charakteristika hlavních postav	22
2.4 Mýtus v podobě Moře plamenů	28
2.5 Základní motivy díla	29
2.6 Téma díla	30
2.7 Jazyk	31
2.8 Vypravěč	34
Závěr	35
Seznam použitých zdrojů	37

Úvod

V této bakalářské práci nazvané *Interpretace románu Anthonyho Doerra Jsou světla, která nevidíme* se zabýváme literární osobou Anthonyho Doerra a jeho tvorbou. Anthony Doerr, který patří mezi současné americké spisovatele, sklídl veliký úspěch svým nejnovějším románem *Jsou světla, která nevidíme*. Román si získal nebývalý zájem čtenářského publika a velice příznivě jej hodnotila i literární kritika, čemuž svědčí mnohá ocenění. Skutečnost, že dílo vzbudilo pozitivní ohlas takového měřítka, byla podmětem pro jeho zvolení jako téma bakalářské práce. Druhým impulzem se stala účast ve volitelných seminářích, jejichž náplní byla interpretace vybraných literárních titulů. Schopnost orientovat se v uměleckém textu a efektivně jej interpretovat lze považovat za důležitou součást způsobilosti k povolání učitele, a tak rozhodnutí zaobírat se touto problematikou v bakalářské práci můžeme vnímat přínosně.

Cílem bakalářské práce je obeznámit čtenáře s Anthonym Doerrem a provést analýzu a interpretaci jeho románu *Jsou světla, která nevidíme*.

První část bakalářské práce se věnuje Anthonymu Doerrově. Nejprve si přiblížíme spisovatelův život a jeho literární tvorbu. Dále se dozvíme nejen o autorově osobní cestě k literatuře, ale také o jeho inspiraci a tvůrčím postupu při práci na románu *Jsou světla, která nevidíme*. Rovněž se seznámíme i s některými názory literární kritiky, které se týkají především tohoto díla.

Dříve než začneme ve druhé části práce román podrobně rozebírat, krátce si představíme význam literární interpretace a pro lepší pochopení knihy se seznámíme i s jejím dějem. Následující stránky zaměříme na analýzu a interpretaci románu. Postupně se zabíráme kompozicí románu, charakteristikou hlavních postav, přítomností mýtu a jeho funkcí v románu, motivy románu, tématy románu, jazykem a vypravěčem románu. Jednotlivé složky této části doplňujeme citacemi z knihy, které náležitě dokládají jmenovaná tvrzení.

V závěru práce si znovu připomeneme postupy vypracování této bakalářské práce. Zamyslíme se nad celkovým vyzněním díla *Jsou světla, která nevidíme* a taktéž zmíníme hodnocení a osobní dojem z románu.

Vzhledem k poměrně nedávnému uvedení Anthonyho Doerra do České republiky jsme pro potřeby této bakalářské práce čerpali ze zdrojů napsaných v anglickém jazyce, zejména v autobiografické části.

1 Anthony Doerr

Základní životopisné údaje Anthonyho Doerra uvádí spisovatelova oficiální webová stránka. Pro bližší představení Anthonyho Doerra webová stránka nabízí odkazy upozorňující na ostatní internetové servery a periodika, které se autorem zabývaly, a z kterých pro následující část bakalářské práce čerpáme.

1.1 Životopis

Anthony Doerr se narodil v roce 1973, v Clevelandu.¹ Jeho otec vlastnil malou tiskařskou firmu a matka byla učitelkou přírodních věd. Se dvěma staršími bratry strávil velkou část dětství čtením knih a objevováním světa kolem sebe.²

Vystudoval Bowdoin College v Maine a Bowling Green University v Ohio.³ Po ukončení studia strávil nějaký čas cestováním, během kterého si vyzkoušel řadu povolání a získal cennou inspiraci pro svoji pozdější tvorbu. Zkušenosti tak čerpal například v zaměstnání kuchaře v Coloradu nebo při práci na ovčí farmě na Novém Zélandu.⁴

Kromě psaní vlastních knih přispívá Anthony Doerr do několika časopisů a působí jako vysokoškolský učitel kreativního psaní.⁵ Momentálně žije ve městě Boise, v Idahu, kde společně se svou ženou Shaunou vychovává dva syny.⁶

1.2 Literární tvorba

Anthony Doerr debutoval v roce 2001 vydáním povídky *Lovcova žena* v časopise *The Atlantic*, která dosáhla příznivého ohlasu a otevřela mu dveře do nakladatelství Scribner.⁷

¹ Biography of Anthony Doerr. *GradeSaver: Getting You the Grade* [online]. Cambridge (Massachusetts): GradeSaver, c1999-2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.gradesaver.com/author/anthony-doerr>

² LIEBRUM, Martha. Anthony Doerr: Diverse & Unpredictable. *SunValley magazine* [online]. Hailey (Idaho): Mandala Media, c2018, 05 November 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://sunvalleymag.com/articles/anthony-derr>

³ Biography of Anthony Doerr. *GradeSaver: Getting you the grade* [online]. Cambridge (Massachusetts): GradeSaver, c1999-2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.gradesaver.com/author/anthony-doerr>

⁴ ALTER, Alexandra. Literary Jackpot, Against the Odds: Anthony's Doerr's 'All the Light We Cannot See' Hits It Big. *The New York Times* [online]. New York: The New York Times Company, c2018, Dec 26, 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2014/12/27/books/anthonys-doerrs-all-the-light-we-cannot-see-hits-it-big.html>

⁵ Biography of Anthony Doerr. *GradeSaver: Getting You the Grade* [online]. Cambridge (Massachusetts): GradeSaver, c1999-2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.gradesaver.com/author/anthony-doerr>

⁶ Anthony Doerr. *Simon & Schuster* [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/authors/Anthony-Doerr/1945358>

⁷ DEAN, Michelle. Anthony Doerr: 'I grew up where to call yourself a writer would be pretentious'. *The Guardian: International edition* [online]. London: Guardian News and Media Limited, c2018, 22 Apr 2015 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2015/apr/22/anthony-doerr-pulitzer-interview>

V současné době má na svém spisovatelském kontě dva soubory povídek: *Sběratel mušlí* (2002, *The Shell Collector*), *Zed' vzpomínek* (2010, *Memory Wall*), memoár o roce stráveném v Římě: *Four Seasons in Rome* (2007) a dva romány: *O dívce Grace* (2004, *About Grace*) a *Jsou světla, která nevidíme* (2014, *All The Light We Cannot See*).⁸

V další části bakalářské práce si jednotlivá díla blíže představíme.

1.2.1 Čtyři roční období v Římě: O dvojčatech, nespavosti a největším pohřbu v dějinách světa⁹

V týž den, kdy Anthony Doerr a jeho žena přivítali na svět novorozená dvojčata, se spisovatel dozvěděl, že mu bylo uděleno ocenění Rome Prize. V rámci této ceny Anthonymu Doerrovi americká akademie umění nabídla roční pobyt v Římě umožňující tvůrčí činnost. Kromě práce na novém románu se v Římě autor věnoval také psaní memoáru, který v roce 2007 vydal pod názvem *Four Seasons in Rome: On Twins, Insomnia, and the Biggest Funeral in the History of the World*. Anthony Doerr se v knize jeví jako výborný pozorovatel a popisuje svá dobrodružství ve věčném městě – návštěvu náměstí, prozkoumávání architektury staletí starých chrámů, atmosféru loučení se s papežem Janem Pavlem II. a následné volby nového papeže nebo snahu vychovávat dva malé chlapce.¹⁰

1.2.2 O dívce Grace

V roce 2004 Anthony Doerr publikoval svůj první román s názvem *About Grace*. Hlavním hrdinou je David Winkler, který žije na Aljašce ve městě Anchorage. David někdy vidí věci ještě předtím, než se stanou. Když se mu ve snu zdá, že nezvládne zachránit svoji topící se dceru, rozhodne se opustit rodinu, aby tak přelstil zlou budoucnost. S nejistotou, zda dítě svou nepřítomností ochrání a zda mu manželka odpustí, cestuje na Karibské ostrovy. Setkává se zde s mladým párem a jejich dcerou, díky které v sobě opět najde touhu vrátit se ke své rodině. Postavy románu jsou vykreslené s pochopením pro lidské slabosti a Anthony Doerr se zamýšlí nejen nad lidským zármutkem a touhou, ale i nad krásou přírody.¹¹

⁸ Books. Anthony Doerr [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/books/>

⁹ Původní název *Four Seasons in Rome: On Twins, Insomnia and the Biggest Funeral in the History of the World* přeložila z anglického jazyka autorka práce.

¹⁰ *Four Seasons in Rome: On Twins, Insomnia, and the Biggest Funeral in the History of the World*. Simon & Schuster [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/books/Four-Seasons-in-Rome/Anthony-Doerr/9781416573166>

¹¹ *About Grace: A Novel*. Simon & Schuster [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/books/About-Grace/Anthony-Doerr/9781476789019>

V češtině byla kniha vydána v roce 2017 pod názvem *O dívce Grace*.¹²

1.2.3 Zed' vzpomínek

Čtvrtá kniha Anthonyho Doerra, *Memory Wall*, byla publikována v roce 2010 a získala mnoho významných ocenění.¹³ Českému čtenáři se dílo dostalo do rukou v roce 2016 jako *Zed' vzpomínek*.¹⁴ Jedná se o soubor dvou novel a čtyř povídek, s jejichž obsahem se nyní seznámíme.¹⁵

V první novele, *Vysoký muž v zahradě*, zavádí Anthony Doerr čtenáře do Kapského města s vědecko-fantastickým nádechem budoucnosti. Alma Konacheková po smrti svého manžela trpí demencí doprovázenou ztrátou paměti. Naštěstí se právě zdokonaluje nový obor medicíny umožňující přepis vzpomínek do paměťových karet. Příběh se vyvíjí do napínavého vyprávění o lovcích vzpomínek, jež se snaží naleznout významnou zkamenělinu objevenou Alminým mužem několik hodin před jeho smrtí. Alma je tudíž jediná žijící osoba, která zná polohu zkameněliny. Avšak v době, kdy se o její vzpomínky začne usilovat, vlastní již tisíce paměťových karet, což hledání značně znesnadňuje. Druhá novela, *Hlubina*, líčí chudý život Toma, jemuž lékaři kvůli slabému srdci předpověděli smrt v mládí. Tomova choulostivá matka syna nepouští z bezpečí domova kvůli strachu z možného rozrušení, a tak své mládí Tom tráví opuštěn. Je to až zalíbení ve spolužačce a její nekonečná dychtivost poznat svět, co v něm navzdory riziku probouzí touhu začít svůj život konečně žít.

Povídka *Milujte se a množte se* popisuje mladý pár žijící ve Wyomingu. Imogene a Herb si přejí potomka, avšak jediná jejich šance pro splnění tohoto snu je umělé oplodnění. Autor detailně vykresluje psychiku hlavních postav, jejich měnící se charakter, zklamání, snahu věřit v zázraky i pocit společenského nátlaku.

V další povídce, *Demilitarizovaná zóna*, Anthony Doerr opět zkoumá lidské pocity a mezilidské vztahy. Povídka je napsaná v ich-formě a vypravěčem je otec pročítající si dopisy svého syna, které mu píše z vojenského tábora v Jižní Koreji. Otcí se stýská a přemýšlí o svém postoji k ženě, s níž se nedávno rozvedl, což jejich syn zatím netuší.

¹² O dívce Grace. *Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA* [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/o-divce-grace>

¹³ Books. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/books/>

¹⁴ Zed' vzpomínek. *Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA* [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/zed-vzpominek>

¹⁵ DOERR, Anthony. *Zed' vzpomínek*. Brno: MOBA, 2016. ISBN 978-80-243-6948-8.

Li-Čing, syn semenářky, se vrací ze studií ve městě do rodné vesnice v povídce *Vesnice 113*. Vesnice má být vystěhována kvůli výstavbě přehrady a příběh čtenáři přibližuje nejen vztah Li-Činga k jeho matce, ale rovněž popisuje komunitu lidí spojených stejnou myšlenkou domova a pocitem nejistoty z budoucnosti.

Druhá a zároveň poslední povídka napsaná v ich-formě se nazývá *Řeka Nemunas*. Čtenář se setkává s vypravěčkou, patnáctiletou Allison. Dívka se po smrti obou rodičů stěhuje z Kansasu na druhý konec světa, do Litvy. Zde bydlí u svého jediného žijícího příbuzného, dědy Zydrunase. V dědově bytě objeví Allison fotografii své matky, jak stojí ve vodě a v náruči drží tělo obrovského jesetera. Právě takového jesetera Allison spatří v řece za domem, ve které podle místních obyvatel už žádná velká ryba nežije. Allison je odhodlaná jesetera ulovit a děda jí, i přes počáteční rozmlouvání, nakonec nabídne svou pomoc. Povídka popisuje vznikající vztah mezi dědečkem a vnučkou. Spojuje je ztráta těžce milované osoby a touha naposledy si připomenout její přítomnost střetnutím se s tajemnou rybou.

V povídce *Život po životě* Anthony Doerr střídá prostředí současného Ohia a Německa během druhé světové války prostřednictvím hlavní postavy – Esther Grammové. Esther krátce po svém narození osiřela a byla umístěna do dívčího sirotčince. Od malička trpí epileptickými záchvaty, při nichž ji postihují halucinace a těžko uvěřitelná vidění. Právě v jednom z takových vidění spatří ženu známého doktora. Tentýž doktor později mladé a nic netušící Esther zařídí večer před nástupem do transportu emigrační dokumenty. Na stáří umírající Esther se při jednom ze svých záchvatů opět setkává se svými přítelkyněmi ze sirotčince, které byly ráno po jejím nečekaném úprku zavražděny.

1.2.4 Sběratel mušlí

Kniha je autorovou prvotinou vydanou v roce 2002 pod názvem *The Shell Collector*.¹⁶ Do češtiny bylo dílo přeloženo v roce 2016 jako *Sběratel mušlí*.¹⁷ Kniha se skládá z osmi povídek, které spojuje opakující se motiv přírody znázorněné ve své tajemné a nebezpečné podobě. Jednotlivé povídky si v dalších odstavcích krátce popíšeme.¹⁸

První povídka, *Sběratel mušlí*, vypráví příběh nevidomého muže, který žije v příbytku na pláži v Lamu a společnost mu dělá pouze jeho fenka. Sběratel je uznávaným odborníkem

¹⁶ Books. Anthony Doerr [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/books/>

¹⁷ Sběratel mušlí. Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/sberatel-musli>

¹⁸ DOERR, Anthony. *Sběratel mušlí*. Brno: MOBA, 2016. ISBN 978-80-243-7197-9.

přes měkkýše, jemuž poklidný život naruší bláznivá neobuddhistka Nancy. Nancy, omámená malárií, se jednoho dne objeví před sběratelovými dveřmi, kde ji kousne smrtelně jedovatý druh mořské homolice. Po několika hodinách paralýzy, se jako zázrakem uzdraví. Sběratel je přemluven, aby poskytl podobnou léčbu i místní dívce Sheeně, taktéž nemocné malárií. Léčba, i přes sběratelovy pochyby, opět zapůsobí. Ze sběratele se stane známá osobnost a na ostrov za ním začnou proudit zástupy lidí, mezi nimiž je i jeho syn John. Je to právě John, komu se jed homolice stane osudným. Nedlouho poté téměř umírá i samotný sběratel, je však zachráněn dívkou Sheenou.

Ve druhé povídce, *Lovcova žena*, Anthony Doerr čtenáři představuje lovce, který se účastní konference v Chicagu, aby si poslechl svou přednášející ženu. Lovec ženu dvacet let neviděl. Žije hluboko v nespoutané přírodě Montany a do své ženy se zamiloval, když pracovala jako mladičká asistentka cestujícího kouzelníka. Po určité době si začal všímat jejího neobvyklého jednání. Žena se dotýkala spících nebo mrtvých tvorů a lovcovi tvrdila, že díky zvláštnímu daru dokáže cítit, o čem lidé a zvířata sní nebo kam po smrti odchází. Lovec nedokázal naleznout pro ženiny schopnosti pochopení, ona jej proto opustila a jejich další shledání se tedy uskutečňuje až na zmíněné konferenci.

Hlavní hrdinkou povídky *Tolik šancí* je Dorotea. Dívka se společně s rodinou stěhuje do státu Maine, protože se její otec rozhodl věnovat loďářství. Autor popisuje příběh rodiny snažící se vypořádat s novým životem – zklamaný otec nenachází své vysněné povolání, nespokojená matka teskní po domově a Dorotea hledá v pochmurné a opuštěné krajině Maine nový způsob života prostřednictvím rybaření.

Dlouho to byl Griseldin příběh vypráví o Griseldě Drownové. Griselda ještě jako studentka střední školy opustila domov, aby se přidala k lunaparku, kde se zamilovala do účinkujícího pojídače kovů. Doma zanechala matku, která z jejího útěku psychicky onemocněla a zatrpklou sestru Rosemary. Griselda se po několika letech vrací domů a zjišťuje, že matka již zemřela a sestra jí nikdy neodpustila.

Tragikomická povídka *Čtvrtý červenec* popisuje závod skupiny Američanů a Britů soutěžících o to, komu se během čtrnácti dnů v Evropě a v Americe podaří ulovit větší rybu. Autor se soustředí na trápení Američanů, kteří se po svém neúspěšném zahájení ve Finsku dostávají přes Bělorusko a Slovensko až do Polska, aby zjistili, že Britové loví obrovské ryby právě v místech, která opustili. Američané jsou však vytrvalí, pyšní a nevzdávají se.

Povídka *Správce* vypráví o Johnovi, jehož pohodlný život v Libérii s matkou zahradnicí je narušen občanskou válkou. Po zmizení matky uniká John před surovostí války do Ameriky, kde je zaměstnán jako správce letního sídla. Johnova minulost a vzpomínky na válku mu znemožňují fungovat v běžném životě a ze zaměstnání je vyhozen. Jelikož John nemá kam jít, vrací se na pozemek sídla, kde se skrývá a tajně pokračuje v údržbě zahrádky. Jednoho dne zachrání život dceři majitelů sídla a s dívkou se spřátelí.

Motanice u prudké řeky líčí pocity rybáře Mulligana, jež svůj duchod tráví převážně pobytem u řeky, kde je nejspokojenější a jemuž je nešťastnou náhodou či spravedlivým zásahem osudu odhalena manželská nevěra.

V povídce *Mkondo* autor vyobrazuje Warda Beache, který je ohijským přírodovědným muzeem vyslán na pracovní cestu do Tanzanie. V Africe se zamiluje do dívky Naimy a po několika měsících sblížení společně odjíždí do Ohia. V Americe se Naima cítí svázaně, nešťastně a zjišťuje, že je její život závislý na rodné krajině. Radost ji přináší jedině fotografování. Je to právě nová záliba, co ji navrátí vášeň a dodá odvahu, aby se vrátila domů. Ward se musí rozhodnout, zda zůstane věrný své práci a způsobu života, nebo zda se vydá zpět do divočiny nalézt svoji nespoutanou ženu.

1.3 Cesta k literatuře

V následujícím odstavci čerpáme z poznatků získaných z rozhovoru Anthonyho Doerra pro The John Adams Institute, ve kterém spisovatel objasňuje svoji cestu k literární tvorbě.¹⁹

Své vyprávění Anthony Doerr začíná prohlášením, že byl zvláštním dítětem. Vyrstl ve vnitrozemském státu Ohio a sbíral mořské mušle. V deseti letech znal nazpaměť jména a čísla všech hráčů místního fotbalového klubu, ale zároveň večer usínal s knihou od Charlese Darwina. Když se ho někdo zeptal, čím chce být, až vyroste, jeho odpověď zcela záležela na knize, kterou měl právě rozečtenou. Například při čtení *Deseti tisíc mil pod mořem* od Julesa Verna choval ve svém akváriu různé druhy ryb, jelikož byl odhodlaný stát se mořským biologem a poté, co dostal knihu o Franku Lloydovi Wrightovi, si pro změnu vysnil kariéru architekta. Na vysoké škole absolvoval latinskoamerická studia, nauku o výživě, astronomii, dějiny filmu nebo náboženská studia. Katalog školních předmětů pro něj představoval bezedný bufet – neexistovalo nic, co by si nechtěl naservírovat na talíř. Avšak na konci druhého

¹⁹ Anthony Doerr on All The Light We Cannot See - John Adams Institute. In: *Youtube* [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V2FAyZ5aYA8>

ročníku se při povinné volbě hlavního zaměření studia rozhodl pro historii. Práce Anthonyho Doerra je založena na zvědavosti a životním entuziazmu, který mu zůstal od dětských let. Jeho pracovní proces se odvíjí od momentu, kdy jej zaujme určitý podnět. Začne o něm vést výzkum a v závěru se na jeho základě pokouší vytvořit příběh – v knize *Čtyři roční období v Římě* se tak například zabývá otázkou, jak byl postaven Pantheon a v knize *Zed' vzpomínek* pak řeší fungování lidské paměti. Roky se snažil naleznout věci, které ho fascinují a pomáhají mu vidět svět jiným způsobem. Pocit úžasu, jenž pociťuje, pak přesouvá do životů fiktivních postav svých knih, aby je tak mohl vnímat i samotný čtenář. Anthony Doerr tvrdí, že bez příběhů bychom se mohli ocitnout uvězněni v obyčejnosti známého a stereotypního. Myslí si, že příběhy jsou prostředky k oslavě individuality a mohou nás naučit empatii a vědomí, že pravda často bývá komplikovanější, než se může zprvu zdát.

V rozhovoru pro Backstage at Pen & Podium Anthony Doerr prozrazuje, že ke spisovatelům, kteří na něj nejvíce zapůsobili, patří Clive S. Lewis, jehož *Letopisy Narnie* mu matka jako malému chlapci předčítala. Když poslouchal vyprávění o dětech Pevensyových poprvé si uvědomil, že člověk má schopnost vymyslet vlastní svět. Okouzila jej tehdy míra dopadu, jaká může na čtenáře přecházet i nadále po autorově smrti.²⁰

Mezi žijící představitelé literárního světa, kteří mají na tvorbu Anthonyho Doerra vliv, spadá americký spisovatel Cormac McCarthy, americká spisovatelka Andrea Barrett nebo kanadská básnířka Ann Carson.²¹

1.4 Tvorba románu *Jsou světla, která nevidíme*

Moderátorka pořadu Dialog pro Idaho Public Television, Marcia Franklin, se během rozhovoru s Anthonym Doerrem táže na okolnosti vzniku románu *Jsou světla, která nevidíme*. Anthony Doerr moderátorce odpovídá slovy, že prvotní inspirace vznikla v roce 2004, kdy v metru potkal muže stěžujícího si na svůj mobilní telefon. Hluboko pod ulicemi New Yorku si uvědomil, jak často zapomínáme na zázrak v podobě zařízení, které umožňuje proudění elektromagnetických vln neboli neviditelných světél dopravujících zprávy mezi lidmi z celého světa. V hlavě Anthonymu Doerrovi vznikl nápad vytvořit knihu zachycující kouzlo této možnosti a představil si obrázek uvězněného chlapce a dívky,

²⁰ Anthony Doerr - Backstage at Pen and Podium. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2017 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=a1EB0qjZOOc>

²¹ Anthony Doerr on All The Light We Cannot See - John Adams Institute. In: *Youtube* [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V2FAyZ5aYA8>

kteřá mu prostřednictvím rádia čte příběh. Asi o rok později cestoval po Evropě a dorazil až na severní pobřeží Francie do města Saint-Malo. Když se procházel po dlážděných uličkách tohoto města, žasnoucí nad jeho starodávným vzhledem, zjistil, že město bylo v roce 1944 téměř celé zničeno americkými bombardéry. Při získávání informací týkajících se města si uvědomil, že do tohoto prostředí chce zasadit svůj příběh o chlapci a dívce. O několik měsíců později se začal zajímat o situaci v Paříži v době invaze německých vojsk. Obzvláště ho zaujala skutečnost, že kromě lidských životů potřebovaly záchranu i exponáty pařížských muzeí a galérií. Pro uchování kulturního bohatství, jakožto základu moderní civilizace, bylo podstatné, aby byla významná umělecká díla, botanické unikáty a paleontologické nálezy schovány či přemístěny. V tu chvíli se mu podařilo dostavit třetí díl skládačky – dívka bude se svým otcem odnášet z pařížského muzea exponát obrovské ceny.²²

Dalším krokem bylo zpracování chlapcova života. Anthony Doerr uvažoval o tom, co mohlo ovlivnit malého chlapce v nacistickém Německu. Přišel na Volksempfänger VE301, státem sponzorované rádio sloužící k politické propagandě. Kolem dějové linie Wenera tedy vztyčil morální otázku, zda je správné konat určité věci, jen protože je dělají všichni ostatní.²³

Tak jako Marie-Laure řešila hlavolamy svého otce, uběhlo dalších deset let, než se Anthonymu Doerrovi podařilo vyluštit všechny hádanky a struktury románu. Snažil se naučit základy němčiny, pochopit militantní strategie nebo přemýšlel, co mohla za potravinové lístky uvařit bretaňská hospodyně. Ve spoustě ohledů to bylo, jako by se opět vrátil ke katalogu vyučovaných předmětů.²⁴

V rozhovoru pro npr books sám Anthony Doerr přiznává obavy, které ho doprovázely při psaní románu zabývajícího se v literatuře tolik využívané tematiky, tedy období druhé světové války. Autor si dokonce dělá legraci, že knih o válce je tolik, že kdybyste je shodili na Německo, pokryjí celou zemi. Jeho původním záměrem nicméně bylo vytvořit knihu oslavující technologii, v první řadě vynález rádia. Z tohoto důvodu musel své vyprávění umístit do časového období, kdy tento objev ještě nebyl považován za samozřejmost, jak je tomu nyní. Když přemýšlel nad způsobem, jak zpracovat toto téma, aby bylo nové a atraktivní

²² Dialogue: Author Anthony Doerr. In: *Youtube* [online]. 16. 7. 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zkYPrbT3IQc>

²³ Anthony Doerr on All The Light We Cannot See - John Adams Institute. In: *Youtube* [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V2FAyZ5aYA8>

²⁴ Anthony Doerr on All The Light We Cannot See - John Adams Institute. In: *Youtube* [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V2FAyZ5aYA8>

i pro náročnější čtenáře, rozhodl se soustředit na dvě neznámé perspektivy válečné Evropy – nevidomou francouzskou dívku a osiřelého německého chlapce.²⁵

1.5 Reakce literární kritiky na tvorbu Anthonyho Doerra²⁶

Knihy Anthonyho Doerra byly přeloženy do více než čtyřiceti jazyků a za svou práci spisovatel získal mnoho významných ocenění. Jeho poslední román, *Jsou světla, která nevidíme*, se po dobu sto třiceti čtyř týdnů držel na první příčce bestsellerů magazínu The New York Times, a dokonce autorovi v roce 2015 vynesl prestižní Pulitzerovu cenu a ocenění Carnegie Medal.²⁷

K úspěchům Anthonyho Doerra patří i příznivé reakce literárních kritiků. V několika příštích odstavcích si ukážeme části literárních recenzích napsané na knihu *Jsou světla, která nevidíme*.

Erika Dreifus, spisovatelka a bývalá lektorka literatury a historie na Harvardské univerzitě, ve své recenzi pro internetový portál Barnes & Noble pozitivně hodnotí zejména bohatost románu v počtu obrazů, popisů, postav a historie. Velice chválí autorův výjimečný smysl pro detail a zakončení románu, kde se Anthonymu Doerrovi podařilo spojit všechna vyprávěná vlákna příběhu. V neposlední řadě zmiňuje autorovo nadání, které mu umožnilo vytvořit umělecky hodnotné dílo, jaké by však kvůli množství prvků mohlo u některých jiných spisovatelů vyústit v neobratný literární produkt.²⁸

Spisovatelka Steph Cha ve své recenzi pro Los Angeles Times kriticky stanovuje, že kniha v prvních kapitolách spoléhá na významnost srdcebolu v podobě nevidomé dívky, osiřelého chlapce, prokletého diamantu a spoustě bomb. Avšak pokračuje slovy, že s postupujícím dějem Anthony Doerr vytváří krásný a rozpínavý příběh protkaný hloubavými úvahami týkajícími se podstaty života i celého vesmíru. Autorův prozaický styl hodnotí jako plný půvabu a magičnosti, která by ve špatných rukou mohla působit podřadně. V závěru dodává,

²⁵ World War II In A New 'Light': Empathy Found In Surprising Places. *National Public Radio: Books* [online]. Washington, DC: npr, c2018, May 25 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2014/05/25/314566791/world-war-ii-in-a-new-light-empathy-found-in-surprising-places>

²⁶ Ukázky literárních recenzí přeložila z anglického jazyka autorka práce.

²⁷ Biography. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/biography/>

²⁸ DREIFUS, Erika. All the Light We Cannot See: By ANTHONY DOERR. *Barnes & Noble* [online]. New York: Barnes & Noble Booksellers, c1997-2018, May 23 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.barnesandnoble.com/review/all-the-light-we-cannot-see>

že Anthony Doerr vytvořil ambiciózní a majestátní knihu, která nemusí spoléhat na zlomené srdce. To ovšem neznamená, že čtenáři nesmočí tvář pár slz dojetí.²⁹

Kerry Fried ve svém hodnocení publikovaném pro knižní portál Shelf Awareness Anthonyho Doerra popisuje jako génia naladění správného tempa a napětí příběhu. Podle něj kniha *Jsou světla, která nevidíme* oslavuje a zároveň dosahuje toho, co dokáže doopravdy nejkvalitnější umění – moc schopnosti vytvořit, odhalit a zvětšit zážitek v jeho celém hororu a zázraku, zármutku a nadšení. Slova Anthonyho Doerra mají podle kritika rozhodně více ohromující a poutavý aspekt než jeho mystický kámen Moře plamenů.³⁰

Jsou světla, která nevidíme není první dílo Anthonyho Doerra, se kterým se Alice Evans setkala. Ve svém speciálu pro magazín *The Oregonian* vyzdvihuje nejen již zmíněný román, ale i autorův memoár, v němž spisovatel ukazuje svůj poetický jazyk a vypravěčské nadání. Podle jejích slov Anthony Doerr dokumentuje příběh pronikající do srdce. Hlavní metafora románu *Jsou světla, která nevidíme* poskytuje téměř spirituální naladění a stejně tak jako Marie-Laure a její otec, Anthony Doerr pro čtenáře postupně otevírá krabičku po krabičce, dokud neodkryje čirý poklad.³¹

Spisovatel David Laskin v recenzi pro *The Seattle Times* přiznává, že postavy románu *Jsou světla, která nevidíme* na něj působily trochu křehce, aby obstály v ději, který kolísá mezi pohádkou a realizmem. I přes to nepopírá své sklíčení, když otočil poslední stránku knihy. *Jsou světla, která nevidíme* považuje za krásný, odvážný a srdceryvný román a upřímně doufá, že na další práci Anthonyho Doerra nebude muset čekat opět celou dekádu.³²

Carmen Callil v novinové recenzi pro *The Guardian* kritizuje Anthonyho Doerra pro jeho prozaický styl psaní krátkých vět, které dle jejího názoru mohou z počátku působit na čtenáře únavně. Rovněž nepříznivě hodnotí i časté používání barvitých přídavných jmen, jejichž množství může mít podobný efekt. Nicméně, spisovatelův smysl pro detail považuje

²⁹ CHA, Steph. 'All the Light We Cannot See' pinpoints 2 lives in war. *Los Angeles Times* [online]. Los Angeles: Los Angeles Times, c2018, May 23 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.latimes.com/books/jacketcopy/la-ca-jc-anthony-doerr-20140525-story.html>

³⁰ FRIED, Kerry. All the Light We Cannot See: by Anthony Doerr. *Shelf Awareness* [online]. Seattle: Shelf Awareness, c2018, March 12 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.shelf-awareness.com/max-issue.html?issue=94#m191>

³¹ EVANS, Alice. Anthony Doerr's novel is as exquisite as a Botticelli: book review. *Oregonlive: The Oregonian* [online]. Oregon: Oregon Live, c2018, April 29 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.oregonlive.com/books/index.ssf/2014/04/anthony-doerrs-novel-is-as-exq.html>

³² LASKIN, David. All the Light We Cannot See: a gem of a World War II novel. *The Seattle Times* [online]. Seattle: The Seattle Times, c2018, May 4 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://old.seattletimes.com/html/books/2023493996_anthonydoerrlightxml.html

za velkolepý a uznává, že se mu podařilo vytvořit vskutku neobvyklý projekt, vystavěný na báji a úžasných poznacích mechanického, technického a přírodního světa.³³

Allan Massie v časopisu *The Scotsman* představuje knihu *Jsou světla, která nevidíme*, jako literární počín nabízející nápadité a ambiciózní zpracování tématu druhé světové války, ve kterém jsou horory vyváženy vědomím, že i v té nejhorší době existují někteří lidé projevující se nejen odvahou, ale i laskavostí a schopností soucítit s neštěstím ostatních. Allan Massie avšak upozorňuje i na negativní aspekty románu. Podle něj je kniha typickým příkladem tvorby autorů kreativního psaní, o čemž svědčí především občasné použití přítomného času. Přítomný čas sice umožňuje čtenáři zachytit akci, ale neuvádí ji do pohybu, jako to dokáže minulý čas, který je pro vypravování mnohem vhodnější. Allan Massie kladně hodnotí schopnost Anthonyho Doerra pracovat s detaily, ale podle jeho názoru je jeho užití detailů až příliš časté a tím dodává knize pocit umělosti.³⁴

Spisovatelka Naomi Benaron ve své recenzi zveřejněné na webové stránce BookBrowse velebí román *Jsou světla, která nevidíme*, jenž považuje za smyslově bohatý, úžasně napsaný a s postavami, které na stránkách díky napínavému příběhu ožívají. Knihu považuje zejména za román o důležitosti zachování si lidskosti ve světě plném krutosti. Anthonyho Doerra chválí za jeho zodpovědné bádání při tvorbě knihy a za jeho smysl pro náhled na maličkosti.³⁵

Matt Hanson se ve vysokoškolském tisku *University Wire* také zabývá dílem Anthonyho Doerra. Autorovu prózu vnímá jako ohromující nádheru, která čtenáře přiměje si napsaná slova opakovaně přečíst. Pod líbivým povrchem nadto recenzent spatřuje jímavý příběh o lásce, ztrátě, životních rozhodnutích a událostech lidské historie. Podle Matta Hansona je to samotná struktura románu, co hraje hlavní roli v hloubání nad unikátností díla. Anthony Doerr riskuje, když vytváří příběh z krátkých popisů, které střídá nejen mezi postavami, ale také mezi jednotkami času. Díky jeho talentu mu ovšem tento odvážný krok prochází a čtenář si tak může užít bohatý a hutný jazyk, který je zároveň lehký jako pířko.³⁶

³³ CALLIL, Carmen. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr review – a story of morality, science and Nazi occupation. *The Guardian: International edition* [online]. London: Guardian News and Media Limited, c2018, 17 May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2014/may/17/all-the-light-we-cannot-see-anthony-doerr-review>

³⁴ MASSIE, A., 2014. *Book Review : All the Light we Cannot See : Battles of Brittany*. Edinburgh (UK): , Apr 05, ProQuest Central. ISBN 03075850.

³⁵ BENARON, Naomi. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr. *BookBrowse: Your guide to exceptional books* [online]. Saratoga: BookBrowse, c1997-2018, May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://www.bookbrowse.com/mag/reviews/index.cfm/book_number/3052/all-the-light-we-cannot-see#reviews

³⁶ HANSON, M., 2015. HANSON: 'all the Light we Cannot See' Crackles with Life, Artful Writing. Carlsbad: , Oct 02, ProQuest Central.

2 Jsou světla, která nevidíme

Román *Jsou světla, která nevidíme* poprvé vyšel 6. května 2014 ve Spojených státech amerických prostřednictvím nakladatelství Scribner Book Company.³⁷

U nás byla kniha publikována v roce 2015 nakladatelstvím Moravská Bastei MOBA v Brně, které českému čtenáři zprostředkovalo i některé další knihy Anthonyho Doerra. O překlad prvního vydání se postaral Jakub Kalina.³⁸

Než začneme knihu rozebírat, obecně nahlédneme na koncept literární interpretace. Interpretace uměleckého díla spadá do kategorie literárně-vědných oborů, kterými se v minulosti zabývala spousta odborníků, jež interpretaci uchopovali odlišnými způsoby. V následujících řádcích si stručně představíme názory některých teoretiků týkající se daného odvětví.

Pojem interpretace pochází z latinského slova *interpres*, které prvotně znamenalo dohazovač a nyní jej lze přeložit jako doložení výkladu či vysvětlení.³⁹

Jonathan Culler ve své knize *Krátký úvod do literární teorie* uvádí, že vysvětlení pojmu literární interpretace lze ve zjednodušené podobě charakterizovat, zeptáme-li se, o čem interpretované dílo ve skutečnosti je. Pravidlem pro zodpovězení takové otázky je pouze skutečnost, že odpověď nemůže být očividná, nýbrž je nutné, aby nutila tázajícího k zamyšlení. V závislosti na této charakteristice interpretaci vytváří, ať už formálním či neformálním způsobem, každý čtenář hodnotící význam přečteného literárního díla. Čtenářovu interpretaci může při postupu ovlivnit řada faktorů. Mezi nimi převládá zejména míra jeho čtenářské zkušenosti a kompetence, čímž se interpretace stává subjektivní záležitostí.⁴⁰

Podle mínění Aleše Hamana v publikaci *Úvod do studia literatury a interpretace díla* je důležité při interpretaci literárního díla neopomenout snahu o nalezení perspektivy, jež spojuje literární dílo s uměleckým subjektem, za který lze považovat autora jakožto zdroj podnětů. Haman upozorňuje na skutečnost, že bez prozkoumání faktorů týkajících se zrodu

³⁷All the Light We Cannot See FAQ. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/press/441/>

³⁸DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6760-6.

³⁹HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: H&H, 1999, s. 136. ISBN 80-86022-57-9.

⁴⁰CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do teorie literatury*. Brno: Host, 2002, s. 72-73. Teoretická knihovna. ISBN 80-7294-070-8.

literárního díla a jeho pozdějších úprav by se nejednalo o interpretace, ale pouze o čtenářovy hypotézy.

Další jev důležitý pro formulaci interpretace je textová složka, jelikož se jedná o první rovinu literárního díla, se kterou přichází čtenář do styku. Textovou část definuje celistvost, soudržnost, linearita textu a způsob, jakým autor prezentuje svoji volbu jazykových znaků. Jazyk zastává kromě jazykovědné funkce i funkci estetickou, která čtenáři zprostředkovává prožitek z četby. Další podstatnou okolností pro interpretaci je tematická rovina. Téma lze pojmut buď jako něco, k čemu spěje čtenářovo uvažování o literárním textu, nebo něco, co je již v literárním textu obsaženo jazykovými prostředky. Součástí tematické složky je úmysl autora, estetické kategorie a látka, jež se skládá z motivů dotvářejících záměr díla. V neposlední řadě je při interpretaci textu nutné věnovat pozornost i strukturní výstavbě díla.⁴¹

2.1 Děj

Pro lepší pochopení analýzy a interpretace románu *Jsou světla, která nevidíme* si nyní přiblížíme jeho děj.

Začátek knihy čtenáře uvádí do francouzského města Saint-Malo dne 7. srpna 1944. Z oblohy se snášejí lístky vyzývající poslední obyvatele města k evakuaci. Po čtyřech letech okupace se schyluje k rozhodující bitvě. Do úkrytu v podobě hotelového sklepa je poslán společně se svou jednotkou osmnáctiletý německý voják Werner Pfennig. Za několik okamžiků je hotel zasažen a na Wenera se sype strop sklepení. O několik ulic dál ve vysokém domě na Rue Vauborel poslouchá hučení letounů šestnáctiletá Pařížanka Marie-Laure, která je nevidomá. Z dřevěné miniaturní téhož domu jí do ruky sklouzne hladký kámen, když v přízemí zaslechne povědomé kulhání poručíka, který o kámen usiluje.

V druhé části, odehrávající se v roce 1934, autor představuje mýtus v podobě mocného kamene Moře plamenů. Šestiletá Marie-Laure s již velmi špatným zrakem je svým otcem, který pracuje jako klíčník Národního přírodovědného muzea, poslána na prohlídku, kde se dozvídá o kameni ukrytém v muzeu. Tento kámen má podle legendy schopnost svému majiteli zajistit věčný život, ovšem za cenu neštěstí pro všechny jeho blízké. Nedlouho poté Marie-Laure oslepne. Její otec věnuje veškeré své úsilí tomu, naučit ji se svým

⁴¹ HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: Nakladatelství a vydavatelství H&H, 1999, s. 50-121. ISBN 80-860-2257-9.

znevýhodněním žít – podporuje ji při studiu Braillova písma, v jejich bytě vymyslí důmyslný systém cest a uspořádání předmětů, neustále jí do rukou vkládá různé předměty k poznání, vodí ji okolními uličkami, vytváří dřevěné hlavolamy a detailně propracovaný model jejich čtvrti, aby se mohla naučit cestu domů.

Tou samou dobou v Německu, v hornickém městě Zollverein, vyrůstá sedmiletý Werner s o dva roky mladší sestrou Juttou v dětském domově vedeném alsaskou jeptiškou Frau Elenou. Wernerův život k nepoznání změní nálezný rozbitý rádiový přijímač, který se mu podaří opravit. Sourozenci jsou očarováni podmanivým hlasem Francouze vysílajícího v rádiu dětský naučný pořad. Wernerův zájem o vědu ho přivede až k opravě poškozeného rádiového přijímače úředníkem, který jej doporučí do vojenské školy generála Heissmeyera v Schulparfotě, kde se ti nejčistší a nejsilnější učí nejnovějším technickým poznatkům. Werner uspěje ve vstupních zkouškách z vědomostních dovedností, fyzické připravenosti a prokázání rasové čistoty. Školu vnímá jako propustku z předurčené práce horníka v dolech, kde zahynul jeho otec a s vidinou stát se vědcem, opouští o poznání méně nadšenou sestru.

Mezitím Říše sílí a zahajuje útok na Paříž. Marie-Laure s otcem uniká do města Saint-Malo, kde žije otcův strýc Etienne. Otec si s sebou odnáší malý kámen. K originálu byly vyrobeny tři kopie a z těchto čtyř kusů jeden zůstává v muzeu a ostatní putují odlišnými směry. Za zvuku oceánu se Marie-Laure setkává se svým bláznivým prastrýcem Etiennem a dobrosrdečnou hospodyní madame Manecovou. Etienne bojoval jako signalista ve válce a viděl zemřít svého bratra – Mariina dědečka. Od návratu nevychází z domu a straní se lidí. V dívce však nalezne zalíbení, čte jí z knih nebo jí vypráví o vzdálených krajích. Dokonce praneteři ukáže rozhlasový vysílač ukrytý v podkroví, ze kterého dříve vysílal naučné pořady pro děti namluvené Mariiným dědečkem. Otec je po několika měsících muzeem povolán zpátky do Paříže. Narychlo vyřeže dceři model okolních domů a se slibem, že se k ní za pár dní vrátí, opouští Saint-Malo. Několik měsíců po otcově odchodu se Marie-Laure ocitá uprostřed organizovaného vzdoru, když Etienne na popud madame Manecové zahájí odbojářské vysílání ze svého utajeného zařízení.

V pařížském muzeu se jistý odborník na diamanty, praporčík Reinhold von Rumpel, udivuje nad důmyslným trezorem skrývajícím padělek bájného Moře plamenů, jež je odhodlán najít.

Werner brzy zjistí, že škola není cestou ke splnění jeho snů, ale nešťastnou jízdenkou do centra válečného dění. Přátelí se s chlapcem jménem Frederick, jehož jemnost a morální

hodnoty, tolik nehodící se do prostředí akademie, z něj udělají terč šikany. Ačkoli Werner nepatří k nejsilnějším žákům, vyniká v technických znalostech, čehož si brzy všimne doktor Hauptmann. Nařídí Wernerovi práci v jeho laboratoři, kde každý večer za přítomnosti staršího žáka s pověstí hromotluka Franka Volkheimera pracuje na testování rádiových stanic. Stanice mají za úkol vyhledat signál vysílače, jehož polohu lze dohledat pomocí rovnice. O několik měsíců později, právě když se výzkum Hauptmanna schýlí k úspěšnému konci, je v okolí školy dopaden francouzský uprchlík ze zajateckého tábora. V kapse má pouzdro rezbářských nástrojů a jeho smrt má být pro žáky názorným příkladem německé nadřazenosti.

Werner je na nařízení Hauptmanna společně s Volkheimerem povolán do zvláštní technické jednotky wehrmachtu. Náplní jejich práce je jezdit po celé Evropě a aplikovat Hauptmannovy pokusy – Werner určuje polohu nelegálního vysílání a Volkheimer, mohutný chlapec, co při zvuku hudby zavírá oči, vysílání nelítostně ukončuje. Jejich sledování je zavede až na sever Francie, kde Werner zaslechne zprávu ukončenou Debussyho Svitem luny – skladbou, jež se sestrou poslouchal pokaždé v závěru vysílání tajemného Francouze.

V ten samý okamžik, kdy Werner v propadlém sklepení poslouchá hlas Marie-Laure, předcítající příběh o kapitánu Nemovi a prosící o záchranu před praporčíkem, odpálí Volkheimer granát, který umožní únik z podzemního vězení. Werner má konečně příležitost pomoci do bezpečí dívce, jejíž hlas mu poslední hodiny sloužil jako jediné pojitko s životem.

Několik dnů po ukončení okupace vidí americký voják z nemocnice odcházet blouznícího chlapce, který našlápně na minu jeho vlastní, německé armády.

V samotném závěru knihy autor oslavně dovršuje svůj původní záměr a přivádí čtenáře do zahrad Jardin des Plantes, kde na lavičce sedí Marie-Laure se svým vnukem. *„Marie-Laure si představila elektromagnetické vlny, jak letí do Michelova telefonu a zase ven, jak se okolo nich obtácejí, jak to vždycky popisoval Etienne, ovšem teď jich vzduchem létá tisícinásobně víc než za jeho života – možná milionkrát víc. Proudý esemeskových konverzací, telefonních rozhovorů, televizních pořadů, e-mailů, hustá síť vláken a kabelů se klene nad městem i pod ním, prochází budovami, mezi vysílači v tunelech metra, mezi anténami na budovách a ke sloupům s mobilními vysílači a reklamy na Carrefour a Evian a předpečený toustový chléb létají do vesmíru a zase zpátky na zem. (...) A je tak těžké věřit, že po těchto cestách se mohou pohybovat i duše? Že její otec a Etienne a madame Manecová a ten německý kluk Werner Pfennig se v hejnech vznášejí na nebi jako volavky, jako rybáci, jako špačci? Že nad námi*

poletují obrovské shluky duší, neviditelné, ale zachytitelné sluchem, když se pořádně zaposloucháte? Létají nad komíny, po chodnících, skrz vaše saka a košile a hrudní koše a plíce a projdou skrz vás na druhou stranu, že vzduch je jako knihovna a záznamy každého prožitého života, každé vyřčené věty a každého odvysílaného slova v něm zůstávají napořád?“⁴²

2.2 Kompozice

Román *Jsou světla, která nevidíme* je založen na třech dějových liniích, při čemž dvě tvoří většinu příběhu a třetí funguje jako vedlejší linie. Vedlejší linie dvě hlavní doplňuje a slouží tak jako třetí bod trojúhelníku, jenž román spojuje v jeden celek.

Kniha je rozdělena do čtrnácti částí, z nichž každá postupně nese název číslovek od čísla Nula až po číslo Třináct. Ke každému pojmenovanému oddílu je připojené datum určující časové období, ve kterém se následující úsek odehrává. Prostřednictvím krátkých kapitol má čtenář možnost si s hlavními hrdiny prohlédnout Evropu, především Francii a Německo, a to střídavě od let 1934, 1940, 1941, 1942, opakovaně v letech 1944, 1945, 1974 až konečně do roku 2014. Autor často volí jednoslovná pojmenování kapitol, která většinou čtenáři napovídají následující dění a vymezuje tak i téma kapitoly.

Ačkoli se nám může zdát zakončení románu v roce 2014 jako přílišný časový a tematický obrat, v rozhovoru pro knižní portál goodreads Anthony Doerr uvádí, že považoval od začátku za stěžejní přivést děj knihy do současnosti. Momentálně žijí poslední lidé, kteří druhou světovou válku zažili. Je tedy nesmírně důležité připomínat si jejich příběh, aby na něj budoucí generace nezapomněly.⁴³

V expozici románu autor čtenáři představuje postavy a jejich život před válkou. Při úprku Marie-Laure do Saint-Malo a Wernerovým nástupem do školy nastává kolize, která se za chodu postupující války proměňuje v krizi vrcholící klimaxem v podobě střetnutí Marie-Laure a Wenera. Jako katastrofa je z kompozičního hlediska myšleno ukončení války, Wenerova smrt a naděje Marie-Laure na nový život.

Snažíme-li se přesně určit kompozici románu, je namístě zmínit hned několik kompozičních postupů, se kterými autor pracuje. Román je napsán převážně chronologicky, popisující paralelní dějové linie podle časové návaznosti. Zároveň se autor několikrát v průběhu románu

⁴² DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 532-533. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁴³ HOROWITZ, Joy. Interview with Anthony Doerr. *Goodreads: Meet your next favorite book* [online]. San Francisco: Goodreads, c2018, December 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://www.goodreads.com/interviews/show/995.Anthony_Doerr

vrací do určitého místa a času, přesněji do klimaxu příběhu v roce 1944, proto můžeme kompozici vnímat i jako kruhovou. V poslední řadě je pro vyjádření vzpomínek postav zastoupena retrospektiva.⁴⁴

Dovednost Anthonyho Doerra přehledně naložit s komplikovaným kompozičním plánem románu je opakovaným předmětem pozitivního hodnocení literárních kritiků. Již zmínění recenzenti, Erika Dreifus⁴⁵ a Matt Hanson⁴⁶, dokonce spatřují právě v této skutečnosti největší hodnotu románu.

2.3 Charakteristika hlavních postav

Vzhledem k rozsahu románu není žádným překvapením, že autor znázornil mnoho postav, z nichž si v následující části představíme sedm, které můžeme považovat za hlavní. Ke každé charakteristice připojíme krátké citace blíže ilustrující podstatu osobnosti knižního hrdiny. Anthony Doerr důkladně líčí psychiku postav a recenzentka Naomi Benaron⁴⁷ ve své kritice tvrdí, že tyto postavy na stránkách románu přímo ožívají.

Marie-Laure LeBlancová

Ačkoli je Marie-Laure od svých šesti let nevidomá, jedná se o intelektuálně založenou dívku oplývající zvědavostí a touhou po poznání. Marii-Laure zemřela matka brzy po jejím narození, a tak svůj celý život tráví s otcem. Potřebu učit se novým věcem naplňuje četbou Julesa Verna, Charlese Darwina, a také návštěvami muzea plného vědců a odborníků vždy nakloněných k rozprávce o svých znalostech. Ze všeho nejradši má mořské živočichy, šneky a mlže, jejichž schránky se v laboratoři muzejního pracovníka doktora Geffarda učí rozeznávat podle hmatu. Po svém oslepnutí strávila měsíce v posteli zakryta dekou. Trápení však mírnil otec, který ji postupně učil se svou zranitelností žít. Během války se Marie-Laure prokáže obrovskou statečností, dokonce se osvědčí jako spojka při nošení vzkazů zapečených v pecnu chleba, které pak prastrýc Etienne vysílá do světa.

⁴⁴ KRČ, Eduard a Helena ZBUDILOVÁ. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 53-54. ISBN 978-80-244-2903-8.

⁴⁵ DREIFUS, Erika. All the Light We Cannot See: By ANTHONY DOERR. *Barnes & Noble* [online]. New York: Barnes & Noble Booksellers, c1997-2018, May 23 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.barnesandnoble.com/review/all-the-light-we-cannot-see>

⁴⁶ HANSON, M., 2015. HANSON: 'all the Light we Cannot See' Crackles with Life, *Artful Writing*. Carlsbad: , Oct 02, ProQuest Central.

⁴⁷ BENARON, Naomi. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr. *BookBrowse: Your guide to exceptional books* [online]. Saratoga: BookBrowse, c1997-2018, May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://www.bookbrowse.com/mag/reviews/index.cfm/book_number/3052/all-the-light-we-cannot-see#reviews

Během čtení knihy lze o důvěryhodnosti postavy Marie-Laure mírně pochybovat. Může být dítě doopravdy tak odvážné a vědět, co je správné, když je navíc zrakově postižené a zuří kolem něj válka? Pravdou je, že nevidomost Marie-Laure pro ni znamenala svým způsobem i výhodu – byla tolik odkázána na život ve vlastním světě, že si dění okolo sebe v podobě války ani nemohla více uvědomovat. Kromě toho, i přes všechny nešťastné nástrahy osudu, měla Marie-Laure (na rozdíl od Wenera) obrovské štěstí na lidi kolem sebe. Možná si sám Anthony Doerr mírně uvědomoval přehnanou kladnost – idealizaci postavy, která má tendenci přecházet v literární cliché. Z toho důvodu ji nechal povědět Wernerovi: „*Když jsem oslepla, Wernere, lidi říkali, že jsem statečná. Když můj otec zmizel, lidi říkali, že jsem statečná. Ale to není statečnost. Já nemám jinou možnost. Jednoduše se vzbudím a žiju svůj život. Ty to tak neděláš?*“⁴⁸

Podle literárního profesora Thomase C. Fostera jsou hlavní postavy často charakterizovány emblémy, jejichž opakováním mohou vzniknout vedlejší motivy. Tyto emblémy nejen že slouží jako poznávací znaky postav, ale dokonce mohou přiblížit čtenáři hrdinu i z psychologického hlediska.⁴⁹

Emblémem Marie-Laure jsou mušle, které sbírá. Schránky mořských plžů jejím prstům umožňují zajímavé hmatové podněty v podobě různých výběžků, skulin, záhybů a spirál. Na Marii-Laure mají mušle i uklidňující účinek, jelikož jí připomínají známé prostředí muzea. Někteří čtenáři by si propojením mušlí a pocitu klidu mohli vysvětlit samotnou atmosféru moře. Ponoříme-li se pod vodní hladinu, hluk a uspěchanost pevniny rázem zmizí a my se ocitáme v místě, které člověku nabízí pouze dojem ticha a nekonečnosti.

Daniel LeBlanc

Otec Marie-Laure je klíčníkem muzea. Jeho práce vyžaduje schopnosti, jako jsou zručnost, vynalézavost a trpělivost. Celý svůj život soustředí na dceru, která je na něm kvůli svému handicapu závislá. Před únikem z Paříže mu vedení muzea svěruje do držení diamant, jaký je buď kopií, nebo originálem bájného Moře plamenů. Na své zpáteční cestě ze Saint-Malo do Paříže je zatčen a převezen do zajateckého tábora. V jeho posledních okamžicích jej čtenář vidí jako uprchlého vězně, který je dopraven do akademie v Schulparfotě, kde je jeho život krutě ukončen.

⁴⁸ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 474. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁴⁹ FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014, s. 152-157. ISBN 978-80-7294-929-8.

V části pojednávající o autorovi a jeho literární činnosti zmiňujeme jméno amerického spisovatele Cormaca McCarthyho, jehož Anthony Doerr uvádí za svůj literární vzor. Čtenář, který je obeznámen s knihou *Cesta* od Cormaca McCarthyho, si nemůže nepovšimnout patrné podobnosti mezi postavou Daniela LeBlanca a otcem z románu *Cesta*. Obě postavy spojuje motiv putování doprovázený pocity nejistoty z budoucnosti a strachu o život. Žene je bezpodmínečná rodičovská láska a slib, že své děti nikdy neopustí. Otec Marie-Laure se dceru snaží uklidňovat. Tvrdí jí, že je vše v pořádku, i když má sám obavy. Navzdory těmto lžím jej čtenář vnímá jako kladnou postavu, stejně tak jako otce Cormaca McCarthyho, který se kvůli ochraně syna dopustí dokonce i vraždy. Zajímavé je, že obě postavy nejsou po celou dobu příběhu oslovovány svými jmény. Jméno Daniel LeBlanc je v knize zmíněné pouze jedenkrát, a to z úst úředníka. Neurčité pojmenování může vyvolávat pocit, jako by sloužilo pro paralelu k oslovení Boha, jímž pro své děti otcové svým způsobem byli.

Thomas C. Foster ve své publikaci *Jak číst literaturu jako profesor* popisuje archetyp literárního hrdiny řadící se ke kategorii kristovské postavy. Otec Marie-Laure nese hned několik znaků, které můžeme zařadit k této typologii. Přestože byl zaměstnán jako klíčník, zabýval se tesařstvím, svůj život zasvětil pomáhání Marii-Laure a též zemřel symbolicky – připevněn k dřevěnému kůlu. Thomas C. Foster se zamýšlí nad přítomností takových hrdinů v současné literatuře. Dochází k myšlence, že v naší kultuře ovlivněné křesťanstvím lze takovou postavu chápat jako snahu spisovatele o podtržení významu oběti, kterou tento literární hrdina podstupuje.⁵⁰

Když otec Cormaca McCarthyho umírá, vede se synem poslední rozhovor: „*Řekl jsi, že mě nikdy neopustíš. Já vím. Odpuť mi to. Patří ti celý moje srdce. Vždycky ti patřilo. Jseš skvělej kluk. Vždycky jsi byl. Až tu nebudu, stejně se mnou budeš moct mluvit. Něco mi řekneš a já tobě taky. Uvidíš. Uslyším tě? Ano. Určitě. Budeš si ten rozhovor představovat. A uslyšíš mě. Musíš trénovat. Prostě se nevzdávej. Jo?*“⁵¹ I když se k Marii-Laure otec nikdy nevrátil, jeho slova s ní zůstala vždy přítomná: „*Má už tak strašlivou žízeň, že zvažuje, že se kousne do paže a napije se vlastní krve. Vytahuje ze strýčkova kabátu konzervy a přikládá si jejich okraje ke rtům. Obě chutnají po cínu. Od jejich obsahu ji dělí jediný milimetr. Neriskuj, nabádá ji otcův hlas. Neriskuj, že tě uslyší. Jenom jednu, papa, druhou si schovám. Ten Němec je pryč. Ted' už je skoro určitě pryč. Proč nezazvonil nástražný*

⁵⁰ FOSTER, Thomas C. *Jak číst literaturu jako profesor: zábavný průvodce ke čtení mezi řádky*. Brno: Host, 2016, s. 165-173. ISBN 978-80-7491-564-2.

⁵¹ MCCARTHY, Cormac. *Cesta*. Praha: Argo, 2008, s. 180. AAA (Argo). ISBN 978-80-7203-973-9.

drát? Protože ho přeřízl. Nebo jsem prospala zvonek. Existuje ještě tak pět dalších důvodů. Proč by odcházel, když to, co hledá, je tady? Ty víš, co hledá? Ty taky víš, co hledá. Mám hrozný hlad, papa. Snaž se myslet na něco jiného. Hučící vodopády plné průzračné, chladivé vody. Ty to přežiješ, ma chérie.“⁵²

Otec Marie-Laure u sebe neustále nosí řezbářské nástroje. Můžeme je vnímat jako emblém postavy symbolizující jeho vynalézavost a pracovitost.

Werner Pfennig

Již od útlého věku se Werner projevuje technickým nadáním a velikým zájmem o své okolí. Do svého deníku si zapisuje otázky typu: „*Můžou magnety ovlivnit tekutiny? Proč lodě plujou? Proč se nám motá hlava, když se točíme?*“⁵³ Před odchodem ze sirotčince ze všeho nejraději tráví čas se svou sestrou posloucháním vědeckého pořadu záhadného francouzského profesora. Wernerův život může být přirovnán k typickému naturalistickému příkladu. Z nešťastného prostředí a podmínek v mládí vznikne neblahá budoucnost. Werner udělá zásadní rozhodnutí s domněním, že jej přivede k lepšímu životu. Netuší, že se jedná pouze o první z mnoha dalších špatných rozhodnutí, která vyústí v tragický konec. Paradoxně je svým způsobem on ten slepý a Marie-Laure ta, co vidí. V době, kdy cestuje po Evropě a hledá partyzánská vysílání, si své činy uvědomí, ale je už příliš pozdě na to, vzít je zpět. Zprvu je všemi situacemi, ve kterých se s jednotkou ocitá, otřesen. Postupem času se však naučí, podobně jako přístroje, které opravuje, pracovat podle příkazů, nemyslet a necítit. Plamínek života v něm opět probudí až francouzské vysílání, jež mu připomene jeho nevinné dětství ještě před válkou. Po celou dobu románu můžeme sledovat Wernerovo vnitřní rozpolcení. Ve škole je z něho vychováván nástroj nacistické propagandy páchající zlo. Werner se sice nebouří proti nařízením svých učitelů a velitelů, ale má pochyby a svírá ho pocit viny. Jako morální kompas mu slouží přátelství s Frederickem a vzpomínky na sestru. Při záchraně Marie-Laure se poprvé po dlouhé době rozhodne jednat podle vlastní intuice. I když jej tato akce přivede ke smrti, je pro něj samotného určitým spasením. Na otázku Marie-Laure, zda se prostě každé ráno neprobudí a nežije svůj život, řekne: „*Až dnes. Dnes jsem to tak možná udělal.*“⁵⁴

Thomas C. Foster upozorňuje na důležitost tužeb postav, které jsou jejich hnacím motorem.⁵⁵ Wernerovo ukončení života působí jako nadbytečná hříčka osudu,

⁵² DOERR, Anthony. *Jsou světa, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 384. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁵³ DOERR, Anthony. *Jsou světa, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 276. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁵⁴ DOERR, Anthony. *Jsou světa, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 474. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁵⁵ FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014, s. 216. ISBN 978-80-7294-929-8.

avšak je pravdou, že Werner na konci románu již po ničem netouží, nemá pro co žít, a tak má i jeho smrt své vysvětlení.

Postava Wenera je pak bezpochyby propojena s emblémem rádia připomínajícím jeho dětské odhodlání vše se dozvědět a porozumět světu kolem sebe.

Frederick

Frederick je syn bohatého vládního pracovníka a nástup do školy pro něj znamená konec pohodlného života. Jeho jemná povaha snílka by jej dost možná dostala do problémů i na škole v reálném světě. Není se proto čemu divit, když se brzy stane terčem posměchu. Frederick je totiž inteligentní a citlivý kluk, co nosí brýle a ze všeho nejraději se zajímá o ptáky a přírodu. Frederickova zasněnost možná zavinila jeho schopnost nenechat se zmanipulovat. Když dostane příkaz polít uprchlého vězně vodou, odmítne. Morální čistota jej však stojí zdraví, protože jako oběť šikany skončí s poškozením mozku na vozíčku. *„Werner přiklekl k Frederickovi a obrátil ho na bok. Z nosu nebo z oka nebo z ucha, možná odevšad, mu tekla krev. Jedno oko měl úplně opuchlé, druhé zůstalo otevřené. Werner si všiml, že se dívá k nebi. Něco tam sledoval. Werner zariskoval pohled vzhůru – na nebi kroužil jestřáb.“*⁵⁶

Postava Fredericka může ve čtenáři vyvolávat podobnou nedůvěru jako Marie-Laure. Bylo by v jeho situaci doopravdy možné nepodlehout nátlaku? Přemíru idealizace některých literárních hrdinů zmiňuje i recenze Davida Laskina⁵⁷, který postavy popsal jako příliš křehké na to, aby ustály děj kolísající mezi pohádkou a realizmem. Bez ohledu na to, zda je Frederickova postava věrohodná nebo ne, oceňujeme, že slouží jako názorná ukázka toho, že ne všechno je takové, jak se může na první pohled zdát. Ačkoli je Frederick všemi považován za nejslabšího žáka, svou vůlí zůstat sám sebou se ve skutečnosti stává tím nejsilnějším. Mnohem silnějším, než se Werner odvážil být.

Podobně jako Marie-Laure i Frederick hledá útočiště ve vlastním světě, který pro něj symbolizují ptáci. Stejně tak jako mořští živočichové, i ptáci obývají, metaforicky řečeno, ve vzduchu vlastní svět. Frederick si uvědomuje, že nepatří do prostředí, ve kterém se nachází. Byl by si nechal narůst křídla, aby mohl s ptáky uletět a konečně se cítit volný.

⁵⁶ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 202-203. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁵⁷ LASKIN, David. All the Light We Cannot See: a gem of a World War II novel. *The Seattle Times* [online]. Seattle: The Seattle Times, c2018, May 4 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://old.seattletimes.com/html/books/2023493996_anthonydoerrlightxml.html

Etienne LeBlanc

Prastrýc Marie-Laure je vzdělaný a laskavý člověk, který si získal u lidí pověst blázna, jelikož od války, z níž se vrátil s bolestí, kterou nepřekonal, nevychází z domu a vidá mrtvé duše. Před válkou se svým bratrem Henrim vyráběli nahrávky s programy pro děti. Po válce, kde Henri umřel, vybudoval rozhlasový vysílač a pokračoval v pouštění nahrávek a Debussyho Svitlu luny s nadějí, že jej zesnulý bratr uslyší. *„Její strýc byl skoro jako dítě, tak mnišský a naprosto nezávislý na jakýchkoli světských závazcích. Přesto poznala, že ho sužují děsy tak silné a v takovém množství, že skoro cítila hrůzu, která ho ovládá. Jako by na okenní tabulky jeho mysli neustále dýchal nějaký netvor.“*⁵⁸

Madame Manecová

Madame Manecová je dobrosrdečná, rázná a energií oplývající hospodyně v Etiennově domě. Nemá co ztratit a patří k hlavním organizátorům odbojářských akcí, k účasti na nichž, se snaží přimět i Etienna slovy: *„Copak nechcete žít, než umřete?“*⁵⁹ I přesto, že zemře ještě před koncem války na zápal plic, má její smrt veliký význam, jelikož přispěje k Etiennově rozhodnutí začít tajně vysílat zašifrované zprávy. *„Z uličky se nesl rachot a Etienne vyhlédl přes okenice v Mariině ložnici. O šest pater níž stál v měsíčním světle duch madame Manecové. Držela nataženou ruku, na které jí jeden za druhým přistávali vrabci, a každého si zastrčila pod kabát.“*⁶⁰

Jutta

Jutta je mladší sestra Wenera. Na svůj věk je velice inteligentní, ráda tráví čas se svým bratrem nebo si kreslí vysněná města. Na Wernerově opraveném rádiu tajně poslouchá nelegální zahraniční vysílání, kde se dozvídá o postoji ostatních zemí vůči Německu, které je popisováno úplně jinak, než jak je tomu v oficiálním vysílání. Když se Werner rozhodne odejít do školy, obává se, že se změní. Jsou to právě Juttiny pochyby, co působí na Wernerovo svědomí. V závěru románu se dozvídáme, že Jutta válku přežila, vystudovala školu a založila vlastní rodinu. Nepříjemné vzpomínky z dospívání zvládá zahánět do okamžiku, kdy je jí doručen poslední Wernerův majetek. Přiměje se podniknout cestu do Saint-Malo a dozvědět se tak celý příběh zesnulého bratra. *„Není to navždycky, Jutto. Možná na dva roky. Polovina přijatých chlapců studium nedokončí. Ale třeba se něco naučím, třeba*

⁵⁸ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 164. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁵⁹ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 279. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁶⁰ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 355. ISBN 978-80-243-6760-6

ze mě bude opravdický inženýr. Třeba se naučím pilotovat letadlo, jak říkal malý Siegfried. Nekruť hlavou, vždycky jsme přece chtěli vidět, jak vypadá letadlo uvnitř, ne? Vezmu nás letadlem na západ, tebe a mě a Frau Elenu, jestli bude chtít. Nebo pojedeme vlakem. Navštívíme lesy a villages des montagnes, všechna ta místa, o kterých Frau Elena vyprávěla, když jsme byli malí. Třeba dojedeme až do Paříže.“ Rozednívalo se. Tráva tiše šuměla ve větru. Jutta otevřela oči, ale nepodívala se na něj. „Nelži. Lži si sám sobě, Wernere, ale nelži mně.“⁶¹

2.4 Mýtus v podobě Moře plamenů

Mýtus v podobě magického kamene Moře plamenů můžeme v rámci literární teorie zařadit k názvosloví mýtu etiologického, který znázorňuje vyprávění týkající se mimo jiné i podstaty a původu určitého předmětu.⁶²

Na prvních stránkách knihy představuje Anthony Doerr legendu o princí v Borneu, který ve vyschlém korytě řeky našel kámen v barvě moře s červenou stopou uprostřed. Tomuto kameni se začalo přezdívat Moře plamenů a později se ukázalo, že patřil bohyni země, která jej po řece poslala svému milenci, bohu oceánů. Řeka vyschla, princ kámen vzal a rozhněvaná bohyně uvedla na kámen kletbu – vlastníku kamene bude sice dopřán věčný život, ale na jeho blízké čeká pouze neštěstí. Kletba bude zrušena jedině v okamžiku, kdy bude kámen vhozen do moře a navrácen tak původnímu majiteli.

Tak jako by to udělalo každé dítě, když Marie-Laure slyší příběh o Moři plamenů, uvažuje nad jeho pravdivostí. Diví se tomu, proč kámen způsobující tolik bolesti někdo jednoduše nevhodí do moře. Zajímavé je, že otec, přestože sebe i dceru přesvědčuje o nepravděpodobnosti kletby, nakonec v sílu kamene uvěří. Při svém odchodu ze Saint-Malo ukryl kámen do dřevěného hlavolamu, který Marii-Laure ponechal. Toto gesto můžeme chápat jednoduše jako výsledek otcovy neúnavné snahy uchránit svou dceru. Antagonista románu, praporčík Reinhold von Rumpel, má s Mořem plamenů méně ušlechtilé úmysly. Ačkoli nevěří na báchoroky a pátrání po kameni zahajuje pro účely budoucího Führermusea, s postupujícím nádorovým onemocněním zapřičiňujícím jeho kulhavý pohyb, je stále více zaslepen vlastní sobeckostí. V závěru knihy na mocné schopnosti kamene věří natolik, že je kvůli nim schopný čehokoli.

⁶¹ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 139. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁶² MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012, s. 338. Literární řada. ISBN 978-80-200-2048-2.

Přestože vložení mýtu do příběhu umístěném ve druhé světové válce může působit zavádějícím dojmem, jeho přítomnost je zcela pochopitelná. Moře plamenů je ústředním prvkem třetí dějové linie, která spojuje dvě hlavní linie protagonistů Marie-Laure a Wenera. Kromě funkce dějového pojítka lze autorovi přičíst i další záměr ovlivňující jeho volbu zařazení mýtu do románu. Legendy a záhady mají společné to, že umožňují individuální přístup. Je na každém člověku, zda jim uvěří nebo ne. Mnoho čtenářů fikce vnímá představení legendy jako atraktivní, čímž autor vzbuzuje jejich zájem o knihu a udržuje tím i jejich pozornost. Anthonyho Doerra lze v problematice mýtu ocenit za skutečnost, že zůstává věrný své vlastní osobě. V závěru knihy věnuje Moři plamenů krátkou část, ve které racionálně popisuje, jak se uhlík ukrytý po celou věčnost v hlubinách země pomocí deště dostává do naplavených hornin, jde z ruky do ruky, a nakonec končí porostlý řasami na mořském dně. Tímto odstavcem vyjadřuje, že sám kletbě nikdy nevěřil. Přítomnost Moře plamenů je možno chápat jako alegorii sloužící k zamyšlení nad lidským životem a smrtí. Mluvíme-li o období války, není zcestné položit si otázku, co všechno je člověk ochotný podstoupit, aby sebe či své blízké zachránil? Jako odpověď by mohla posloužit další otázka: co je smyslem věčného života, když jej člověk nemůže strávit se svými blízkými?

2.5 Základní motivy díla

Motiv je považován za nejmenší a dále nedělitelnou jednotku literárního díla nesoucí význam. Motivy prostupující celým románem se nazývají leit-motivy, avšak mohou být přítomny i vedlejší motivy soustřeďující se pouze na určitou část románu.⁶³ Anthony Doerr nejčastěji pracuje s motivy světla, moře a hádanky.

Světlo

Motiv světla prostupuje celou knihou. Samotný název románu *Jsou světla, která nevidíme* je přirovnáním poukazující na neviditelné zprávy poletující mezi lidmi, a také metaforou nevidomosti Marie-Laure. K dalším ukazatelům zprostředkovávajícím motiv světla patří Etiennův strach ze záblesků, který si vypěstoval během války nebo neustálá přítomnost reálné skladby od Clauda Debussyho, *Svit luny*. Při jejím poslechu se posluchači v myšlenkách vybavuje melancholický obrázek vodní hladiny, po které poskakují měsíční paprsky.

⁶³ KRČ, Eduard a Helena ZBUDILOVÁ. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 51. ISBN 978-80-244-2903-8.

Moře

Vodní hladina nás zavádí k motivu moře znázorněného v románu. Jelikož Anthony Doerr o moři píše i ve své další tvorbě, důvodem častého výskytu je podle všeho autorův čistě osobní zájem a zalíbení. Když Marie-Laure poprvé ucítí slanou vůni oceánu, zatouží jej pocítit i na vlastní kůži. Její zájem je prohlubován fascinací mořskými živočichy, o jejichž životě se čtenář na stránkách knihy dozvídá spoustu informací. Anthony Doerr také často používá moře, jeho vzhled a povahu, k přiblížení charakteristik postav čtenáři.

Hádanka

V poslední řadě zmíníme pohádkový motiv hádanky, na kterém je celá kniha postavena a který rozhodně přidává románu na popularitě. Počínaje názvem knihy, příběh je propletený záhadami v podobě komplikovaného děje, jenž se čtenáři s každým otočením stránky postupně odkrývá jako dílky důmyslné skládačky, které po dočtení románu zapadnou na své místo. Tak jako Marie-Laure musí otočit klíčkem nebo posunout západku, aby vyřešila otcovy hlavolamy, tak i Werner musí pomocí rovnic a trojúhelníků řešit skryté šifry. Záhadný Francouz vyprávějící o báječných divech světa nebo Moře plamenů jsou jen další hádanky připravené autorem pro hlavní postavy i pro samotné čtenáře.

2.6 Téma díla

Jak jsme již podotkli v životopisné části, hlavním úmyslem Anthonyho Doerra bylo zabývat se tématem zázraku komunikace zprostředkované elektromagnetickými vlnami. Při zkoumání knihy přicházíme i na ostatní témata, k nimž lze zařadit znázornění lásky a války, jako dvou stěžejních protipólů příběhu.

Láska

Láska v podání Anthonyho Doerra nemá podobu romantického vztahu, jak by si mohli mnozí představit. Láska je v románu znázorněna spíše jako náklonost mezi lidmi, empatie, ochota si pomáhat, rozhodnutí se obětovat a víra ve vnitřní sílu člověka. Jsou zde vylíčené dojemné vztahy v rodinách, s důrazem na rodičovskou a sourozeneckou lásku. Anthony Doerr popisuje i lásku k životu obecně. V podobě dětského objevování všedního můžeme tuto lásku vnímat pozitivně, ale ve von Rumpelově snaze o přežití se nám láska ukazuje i ze své negativní stránky. Autor dále zmiňuje i paradoxy lidských osudů a důležitost schopnosti učinit v ten pravý čas významné životní rozhodnutí.

Válka

Thomas C. Foster uvádí, že dílo zastupující žánr beletrie, nikdy neobsahuje reálné místo. Záslouhou autora čerpání z historických událostí a poznatků skutečného světa kniha působí jako realistický válečný román. Jedná se nicméně o fikci.⁶⁴ Válka je v příběhu zobrazována pouze jako kulisa na pozadí, protože se autor ani zdaleka tolik nevěnuje hrůze, kterou toto období nabízí pro spisovatele ke zpracování. Lze však odhadnout, že Anthony Doerr od čtenáře očekává základní povědomí o válečném dění, jelikož v díle podává i množství faktografických informací. Válka sice příběhu nedominuje, je ale důležitá pro dotváření celistvosti románu a dokreslení jeho atmosféry. I přes zmíněný historický faktor se autor v otázce války drží převážně svého původního záměru, a to popsání technologie a její moci jakožto nástroje dobra či zla. Ve snaze vyvolat ve čtenáři soucit k nacistickému chlapci se zabývá ztrátou lidské nevinnosti a pohrává si s myšlenkou, zda je doopravdy možné vidět válku zcela černobíle.

2.7 Jazyk

Román je napsán v minulém čase, ale v některých částech příběhu zasazených do dnů 7. - 9. srpna 1944 je použit čas přítomný. Literární kritik Allan Massie⁶⁵ považuje volbu přítomného času za nevhodnou z hlediska vypravování. Anthony Doerr nicméně v klimaxu klade důraz na okamžik setkání Marie-Laure s Wernerem a užitím přítomného času dodává ději naléhavost, která je pro danou situaci výstižná.

Hned první kapitola není ani půl stránky dlouhá a tvoří ji pouze krátká souvětí. Čtenář z ní nicméně může vyčíst několik podstatných informací týkajících se následného vývoje románu. Třebaže vypravěč nepodává žádné konkrétní informace, při čtení mezi řádky se dozvídáme, že děj se odehrává nedaleko moře a během války. I na tak malém prostoru autor používá poetické výrazy a román představuje v přímořském městě ozářeném měsícem téměř v úplňku. Proto lze očekávat, že i po zbytek románu bude volit barvitý jazyk a příběh nechá proudit v melancholickém tónu.

Jazyk románu je spisovný a odpovídá intelektu postav. Anthony Doerr se v knize prokazuje nesmírným citem pro volbu slov, která mnohdy připomínají spíše formulace básníka

⁶⁴ FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014, s. 64. ISBN 978-80-7294-929-8.

⁶⁵ MASSIE, A., 2014. *Book Review : All the Light we Cannot See : Battles of Brittany*. Edinburgh (UK): , Apr 05, ProQuest Central. ISBN 03075850.

než prozaika. Tento talent je často vyzdvihován a obdivován literárními kritiky, k nimž patří i dříve uvedená Alice Evans⁶⁶, kterou dílo pro svůj poetický jazyk velice zasáhlo. V příběhu jsou zastoupena četná obrazná pojmenování. Zejména jde o metafory, přirovnání, personifikace, eufemismy a epitetony dodávající románu nádech poetična (viz podtržené části v následujících citacích). Autor též výrazně pracuje s přídavnými jmény, avšak jejich časté použití může na některé čtenáře působit nuceným a únavným dojmem, čehož si všimá i recenzentka Carmen Callil.⁶⁷

„V dálce mezi stromy noční obloha rudě rozkvetla. V bledém, mihotavém světle viděl, že letadlo není samo, nebe jich bylo plné. Desítky strojů kroužily sem a tam, létaly všemi směry a on měl na chvíli pocit, že se dívá dolů na krvavě zbarvenou vodu prozářenou reflektorem, že se nebe proměnilo v moře a letadla že jsou jako hladové ryby prohánějící kořist.“⁶⁸

Při popisných částech románu autor volí taktiku užití krátkých vět, ve snaze rychleji přiblížit čtenáři situaci, čímž, jako by se vracel do svých povídkových začátků. Takto úsporné věty dodávají vyprávění spád a rychlé tempo, což je styl vypravování, který je vhodně zvolen pro příběh nabízející nádech dramatičnosti.

„Zdi mizí v plamenech. Hoří zaparkované automobily, závěsy, stínítka lamp, pohovky, matrace i většina z dvaceti tisíc knih ve veřejné knihovně. Plameny se šíří a spojují, dorážejí na hradby jako příboj, rozlévají se do uliček, přes střechy i na parkoviště. Prach stíhá dým a dým stíhá popel. Hoří novinové stánky. Ze sklepů a krytů po celém městě Malonci vysílají své prosby: Dobrý Bože, ochraňuj toto město a jeho lid, prosím tě, nezapomeň na nás, amen. Starci svírají petrolejky, děti křičí, psi vyjí. Čtyřsetleté trámy hrázděných domů jsou vmžiku v jednom ohni. Jedna část starého města u západních hradeb se mění v ohnivě peklo, z něhož v jednu chvíli šlehají stometrové plameny. Požár tak lační po kyslíku, že do žáru vztahuje i předměty těžší než kočka. Vývěsní štíty obchodů se trhají ze závěsů. Živý plot v květináči se převrací. Rorýsi se zvedají z komínů, jako rozfoukané jiskry přelétají hradby a hasí si vznícené peří v moři.“⁶⁹

⁶⁶ EVANS, Alice. Anthony Doerr's novel is as exquisite as a Botticelli: book review. *Oregonlive: The Oregonian* [online]. Oregon: Oregon Live, c2018, April 29 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://www.oregonlive.com/books/index.ssf/2014/04/anthony_doerrs_novel_is_as_exq.html

⁶⁷ CALLIL, Carmen. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr review – a story of morality, science and Nazi occupation. *The Guardian: International edition* [online]. London: Guardian News and Media Limited, c2018, 17 May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2014/may/17/all-the-light-we-cannot-see-anthony-doerr-review>

⁶⁸ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 98. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁶⁹ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 101. ISBN 978-80-243-6760-6.

Z jazykové stránky je Anthony Doerr velice pozorný a rád si všímá detailů. Rozhodně stojí za zmínku pasáže přibližující čtenáři slepotu Marie-Laure. Autor vykresluje citové vnímání postavy a čtenáře vtahuje do děje prostřednictvím ostatních smyslů.

„Zavřít oči neznamena poznat slepotu. Pod světem nebe a obličejů a budov leží syrovější a starší svět, místo, kde se roviny rozpadají a vzduchem poletují stužky zvuků. Marie-Laure sedí vysoko v podkroví a slyší šumící lilie v močálech ležících tři kilometry od domu. Slyší Američany pobíhající po polích a mířící obřími kanony na kouřící Saint-Malo, slyší rodiny popotahující u petrolejek ve sklepích, krkavce poskakující sem a tam, mouchy sedající na mrtvoly v zákopech, třepotající se tamarindy a pokřikující sojky a hořící trávu na plážích. Cítí gigantickou žulovou pěst ponořenou hluboko v zemské kůře, na níž stojí Saint-Malo, a oceán ohlodávající ji ze všech stran, okolní ostrovy odolávající zpěněnému příboji, slyší krávy chlemtající vodu z kamenných koryt a delfíny poskakující v zelených vodách Lamanšského průlivu. Slyší kosti mrtvých velryb v hlubinách, na nichž si ještě dlouho budou pochutnávat celá města mořských živočichů, kteří za celý svůj život nespatri jediný foton slunečního světla. Slyší, jak se její šneci v grottě plazí po kamenech.“⁷⁰

„Barva – to je další věc, kterou lidé nečekají. V její představivosti a ve snech mělo všechno nějakou barvu. Budovy muzea byly béžové, oříškové. Vědci lilioví a citrónově žlutí a sépiově hnědí. Z reproduktoru rozhlasového přijímače ve vrátnici se chodbou ke klíčovně linuly sytě černé a komplikovaně modré akordy piana. Kostelní zvony rozechvívaly okenní tabulky bronzovými oblouky. Včely byly stříbrné, holubi zrzaví a kaštanoví a občas zlatí. Vysoké cypřiše, které s otcem ráno míjeli, připomínaly třpytivé krasohledy plné barevného světla. Na matku si nevpomínala, ale představovala si, že byla čistě bílá. Otec zářil tisícem barev, opálovou, jahodově červenou, sytě zrzavou, křiklavě zelenou – vůně oleje a kovu, pocit, jako když to v zámku cvakne, zvonění jeho klíčů. Při rozhovorech s ředitelem získal olivově zelenou, před mademoiselle Fleuryovou ze skleníků se rozsvítil odstíny oranžové, a jestliže se pokoušel vařit, zalila ho svítivá červeň. Když se večer skláněl nad svým pracovním stolem a skoro neslyšně si pobrukoval, blýskal se jako safír, zatímco konec jeho cigarety žhnul jasnou modří.“⁷¹

⁷⁰ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 396-397. ISBN 978-80-243-6760-6.

⁷¹ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 50-51. ISBN 978-80-243-6760-6.

2.8 Vypravěč

Román se z velké části odvíjí prostřednictvím dialogů. S výjimkou dopisů napsaných pochopitelně v ich-formě, má v příběhu roli i vypravěč románu, který je zastoupen v er-formě. Vypravěč stojí jakoby nad příběhem a lze jej nazvat vševědoucím. Popisuje čtenáři odehrávající se události a je si vědom i vnitřního dění knižních postav. S postavami se vypravěč ztotožňuje v odlišném množství – často čtenáři odhaluje pocity Wenera nebo Marie-Laure, ale například nikdy záměrně nehovoří o pocitech Fredericka. Vypravěč je přemýšlivý a zastává nezaujatý postoj, což je typické pro vypravěče rozsáhlých románů.⁷² Postavy se snaží čtenáři přiblížit vnitřní charakteristikou. Na vnější charakteristiku se téměř nesoustředí, pravděpodobně z toho důvodu, že v knize vystupuje nevidomá postava, díky které je pro popis nutný zvolit jiný smysl než ten zrakový.

Zajímavě je zvolena počáteční kapitola románu, která má roli podobnou prologu a uvádí čtenáře do děje prostřednictvím vyvrcholení krize vypravování. Vzhledem k délce literárního díla se může zdát pošetilé, prozrazovat čtenáři hned na prvních stránkách blízkost dvou postav a nastítnit tak jejich pravděpodobné střetnutí. Vypravěč si tak viditelně pohrává s trpělivostí čtenáře a riskuje, zda s ním vydrží až do chvíle, kdy se postavy konečně setkají. Anthony Doerr však zastává názor, že udržovat čtenáře v napětí je mnohem efektivnější než moment překvapení.⁷³

K pocitu napětí a zvědavosti autorovi pomáhá svižné střídání dějových linií a forma kapitol, které jsou mnohdy jen stránku či dvě dlouhé. Takto krátké kapitoly mohou sice připomínat strukturu literárního díla určeného pro dětského čtenáře nebo pro čtenáře neobdařeného přílišnou vytrvalostí, ovšem právě specifická podoba kapitol umožňuje snadnou orientaci ve spleť ději a nedovoluje zapomenout vývoj událostí okolo každé postavy. Napětí je navíc posíleno skutečností, že jsou kapitoly často ukončeny v momentě, kdy se vypravěč začne dostávat do hloubky příběhu nebo v okamžiku nabízejícím čtenáři otázky a podněty k zamyšlení.

⁷² FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014, s. 67-77. ISBN 978-80-7294-9298.

⁷³ SCHULMAN, Martha. How the Story Comes Together: Anthony Doerr. *Publishers Weekly* [online]. New York: PWxyz, Apr 11 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/authors/profiles/article/61823-how-the-story-comes-together-anthony-doerr.html>

Závěr

Cílem této bakalářské práce nazvané *Interpretace románu Anthonyho Doerra Jsou světla, která nevidíme* bylo seznámení čtenáře s americkým spisovatelem Anthonym Doerrem a uskutečnění analýzy a interpretace jeho úspěšného románu *Jsou světla, která nevidíme*.

V první části bakalářské práce jsme se věnovali životu a dílu Anthonyho Doerra. Dozvěděli jsme se o autorově osobní cestě k literatuře a o vzniku knihy *Jsou světla, která nevidíme*. Rovněž jsme do práce zahrnuli ukázky literárních recenzí, které na román nahlíží převážně pozitivně.

Pro uvedení do problematiky nabídla druhá kapitola této práce nejprve vysvětlení pojmu literární interpretace. Pro lepší pochopení jsme rozbor knihy zahájili přiblížením jejího děje. Posléze jsme se již věnovali interpretaci a analýze. Postupně jsme se v jednotlivých částech kapitoly zabývali kompozicí románu, charakteristikou hlavních postav, přítomností mýtu a jeho funkcí v románu, motivy románu, tématy románu, jazykem a vypravěčem románu. K těmto složkám jsme připojili citované ukázky z díla.

Třebaže si uvědomujeme skutečnost, že se nejedná o realistický válečný román, těžko se bráníme mírné skeptičnosti způsobené heroicky vykreslenými postavami. Postavy v podobě handicapované dívky a sirotka navíc mohou být vnímány jako autorova snaha vyvolat ve čtenáři soucit, což lze považovat za znak literatury s nepříliš velkou uměleckou hodnotou.

Ani přes tyto výtky však nemůžeme považovat knihu za méně kvalitní a důvod její popularity zůstává nesporný. Anthony Doerr se postavil před vskutku náročný úkol, který zvládl se stylistickým půvabem. Nelze tedy pochybovat o spisovatelově nadání, zejména v jeho smyslu pro detail a ve schopnosti vtáhnout čtenáře do citových prožitků postav, na čemž se ostatně shodují i literární kritici. Zamyslíme-li se nad množstvím aluzí na technologie, umělecká díla nebo jevy přírodo-vědného odvětví podtrhující autorův zápal pro vědu, objevování nového a všímání si všedního, lze román vnímat jako výtvar lidské práce, do nějž spisovatel nevložil pouze čas a energii, ale především své srdce.

Existují literární tituly, které mají schopnost čtenáře ovlivnit více než mnozí členové rodiny, přátelé nebo učitelé. Při správném načasování a jisté dávce štěstí můžeme v určitých knihách nalézt odpovědi na otázky, se kterými si ve vlastním životě nevíme rady. Román *Jsou světla, která nevidíme* nás nabádá, abychom si vážili nepatrných drobností, jako jsou

například mušle, vůně oceánu, chuť broskví nebo možnost povídat si s kilometry vzdáleným člověkem. V lidském životě totiž mohou nastat chvíle, kdy se ukáže, že jsou pro nás právě tyto maličkosti značně důležité.

„Otevřete oči, končil vypravěč svou řeč, a dívejte se jimi, než se zavřou navždy.“⁷⁴

⁷⁴ DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015, s. 55. ISBN 978-80-243-6760-6.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do teorie literatury*. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna. ISBN 80-729-4070-8.
2. DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6760-6.
3. DOERR, Anthony. *Sběratel mušlí*. Brno: MOBA, 2016. ISBN 978-80-243-7197-9.
4. DOERR, Anthony. *Zed' vzpomínek*. Brno: MOBA, 2016. ISBN 978-80-243-6948-8.
5. FOSTER, Thomas C. *Jak číst literaturu jako profesor: zábavný průvodce ke čtení mezi řádky*. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-564-2.
6. FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-929-8.
7. HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 80-860-2257-9.
8. KRČ, Eduard a Helena ZBUDILOVÁ. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2903-8.
9. MCCARTHY, Cormac. *Cesta*. Praha: Argo, 2008. AAA (Argo). ISBN 978-80-7203-973-9.
10. MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK, ed. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012. Literární řada. ISBN 978-80-200-2048-2.

Seznam použitých elektronických zdrojů

1. About Grace: A Novel. *Simon & Schuster* [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/books/About-Grace/Anthony-Doerr/9781476789019>
2. All the Light We Cannot See FAQ. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/press/441/>
3. ALTER, Alexandra. Literary Jackpot, Against the Odds: Anthony's Doerr's 'All the Light We Cannot See' Hits It Big. *The New York Times* [online]. New York: The New York Times Company, c2018, Dec 26, 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

- <https://www.nytimes.com/2014/12/27/books/anthonys-doerrs-all-the-light-we-cannot-see-hits-it-big.html>
4. Anthony Doerr - Backstage at Pen and Podium. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2017 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=a1EB0qjZOOc>
 5. Anthony Doerr on All The Light We Cannot See - John Adams Institute. In: *Youtube* [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V2FAyZ5aYA8>
 6. Anthony Doerr. *Simon & Schuster* [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/authors/Anthony-Doerr/1945358>
 7. BENARON, Naomi. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr. *BookBrowse: Your guide to exceptionall books* [online]. Saratoga: BookBrowse, c1997-2018, May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://www.bookbrowse.com/mag/reviews/index.cfm/book_number/3052/all-the-light-we-cannot-see#reviews
 8. Biography. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/biography/>
 9. Biography of Anthony Doerr. *GradeSaver: Getting You the Grade* [online]. Cambridge (Massachuttes): GradeSaver, c1999-2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.gradesaver.com/author/anthony-doerr>
 10. Books. *Anthony Doerr* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://anthonydoerr.com/books/>
 11. CALLIL, Carmen. All the Light We Cannot See by Anthony Doerr review – a story of morality, science and Nazi occupation. *The Guardian: International edition* [online]. London: Guardian News and Media Limited, c2018, 17 May 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2014/may/17/all-the-light-we-cannot-see-anthony-doerr-review>
 12. DEAN, Michelle. Anthony Doerr: 'I grew up where to call yourself a writer would be pretentious'. *The Guardian: International edition* [online]. London: Guardian News and Media Limited, c2018, 22 Apr 2015 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2015/apr/22/anthony-doerr-pulitzer-interview>

13. Dialogue: Author Anthony Doerr. In: *Youtube* [online]. 16. 7. 2014 [cit. 2018-03-08].
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zkYPrbT3IQc>
14. DREIFUS, Erika. All the Light We Cannot See: By ANTHONY DOERR. *Barnes & Noble* [online]. New York: Barnes & Noble Booksellers, c1997-2018, May 23 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.barnesandnoble.com/review/all-the-light-we-cannot-see>
15. EVANS, Alice. Anthony Doerr's novel is as exquisite as a Botticelli: book review. *Oregonlive: The Oregonian* [online]. Oregon: Oregon Live, c2018, April 29 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://www.oregonlive.com/books/index.ssf/2014/04/anthony_doerrs_novel_is_as_exq.html
16. Four Seasons in Rome: On Twins, Insomnia, and the Biggest Funeral in the History of the World. *Simon & Schuster* [online]. New York: Simon & Schuster, c2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.simonandschuster.com/books/Four-Seasons-in-Rome/Anthony-Doerr/9781416573166>
17. FRIED, Kerry. All the Light We Cannot See: by Anthony Doerr. *Shelf Awareness* [online]. Seattle: Shelf Awareness, c2018, March 12 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.shelf-awareness.com/max-issue.html?issue=94#m191>
18. HANSON, M., 2015. HANSON: 'all the Light we Cannot See' Crackles with Life, Artful Writing. Carlsbad: , Oct 02, ProQuest Central.
19. HOROWITZ, Joy. Interview with Anthony Doerr. *Goodreads: Meet your next favorite book* [online]. San Francisco: Goodreads, c2018, December 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://www.goodreads.com/interviews/show/995.Antony_Doerr
20. CHA, Steph. 'All the Light We Cannot See' pinpoints 2 lives in war. *Los Angeles Times* [online]. Los Angeles: Los Angeles Times, c2018, May 23 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.latimes.com/books/jacketcopy/la-ca-jc-anthony-doerr-20140525-story.html>
21. LASKIN, David. All the Light We Cannot See: a gem of a World War II novel. *The Seattle Times* [online]. Seattle: The Seattle Times, c2018, May 4 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://old.seattletimes.com/html/books/2023493996_anthonydoerrlightxml.html

22. LIEBRUM, Martha. Anthony Doerr: Diverse & Unpredictable. *SunValley magazine* [online]. Hailey (Idaho): Mandala Media, c2018, 05 November 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://sunvalleymag.com/articles/anthony-derr>
23. MASSIE, A., 2014. *Book Review: All the Light we Cannot See : Battles of Brittany*. Edinburgh (UK):, Apr 05, ProQuest Central. ISBN 03075850.
24. O dívce Grace. *Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA* [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/o-divce-grace>
25. Sběratel mušlí. *Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA* [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/sberatel-musli>
26. SCHULMAN, Martha. How the Story Comes Together: Anthony Doerr. *Publishers Weekly* [online]. New York: PWxyz, Apr 11 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/authors/profiles/article/61823-how-the-story-comes-together-anthony-doerr.html>
27. World War II In A New 'Light': Empathy Found In Surprising Places. *National Public Radio: Books* [online]. Washington, DC: npr, c2018, May 25 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2014/05/25/314566791/world-war-ii-in-a-new-light-empathy-found-in-surprising-places>
28. Zed' vzpomínek. *Moravská Bastei MOBA: Internetové knihkupectví, nakladatelství MOBA* [online]. Brno: Moravská Bastei MOBA, c2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://shop.mobaknihy.cz/knihy/zed-vzpominek>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Gabriela Jůzová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Interpretace románu Anthonyho Doerra Jsou světla, která nevidíme
Název v angličtině:	The Interpretation of the Novel by Anthony Doerr All the Light We Cannot See
Anotace práce:	Cílem této bakalářské práce je obeznámit čtenáře s americkým spisovatelem Anthonyem Doerrem a jeho dílem, konkrétně s románem <i>Jsou světla, která nevidíme</i> . První část bakalářské práce je zaměřena na život Anthonyho Doerra a přehled jeho tvorby. Druhá část se zabývá samotnou analýzou a interpretací románu, který je v závěru práce obecně zhodnocen.
Klíčová slova:	Jsou světla, která nevidíme, Anthony Doerr, elektromagnetické vlny, rádio, láska, válka, moře, hádanka
Anotace v angličtině:	The aim of this bachelor thesis is to familiarize the reader with an American writer Anthony Doerr and his work, in particular the novel <i>All the Light We Cannot See</i> . The first part focuses on the life of Anthony Doerr and an overview of his work. The second part is concerned with analysis and interpretation of the novel which is evaluated in the end of the bachelor thesis.
Klíčová slova v angličtině:	All the Light We Cannot See, Anthony Doerr, electromagnetic waves, radio, love, war, sea, puzzle
Přílohy vázané v práci:	bez příloh
Rozsah práce:	41
Jazyk práce:	čeština